

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye

MEGJÉLENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 úrt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szerkesztési részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoknál, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Az iskolai autonomia.¹⁾

A kat. egyháznak joga az iskolákra Magyarországon is, mint az egész világon századok egész sorozatán alapszik, melyekben mindenkor az egyház és az egyház hífi fiai ragyogtatták az emberiség előtt a tudás, a műveltség fényét, világosságát; az egyház őre, ápolója és hirdetője a minden nevelés, minden tudás alapját képező vallásnak és erkölcsnek, ezért az ő előjoga az iskolákra, isteni rendeltetésén alapszik, amint századokon át ő is volt az iskolák egyedüli fentartója. E sok százados érdemek nem engedhetik meg, hogy az állam kivége az egyház kezéből az iskolákat, megvonja tőle a jogot, hogy egy egész történelemmel igazolt hivatottságát az emberiség javára ne érvényesíthesse. Elismerjük az államnak is jogát, hogy megszabja a saját jogköréből az oktatásnak bizonyos feltételeit, de kizárólagos jogát annál kevésbé ismerhetjük el, mert a történelmi jogoknak mindig erősebbeknek kell lenniök az újonnan megalakult jogrendszerénél.

A katolikus egyház, a katolikus lelkü alapítók a közoktatásnak egész vonalán alakítottak intézményeket és azoknak vezetését az egyházra bízták. Az alapítók e szándékainak tisztelete második és nem kevésbé fontos jogalapja a kat. nevelésügynek. A midőn tehát a kat. autonómia megalakul és vele az egyház az iskolák felett való jogkörét megosztja, ez ellen az államnak kifogása nem lehet már csak azért sem, mert annak a sokat emlegetett jogállamnak az oktatási szabadság is egyik alapelvét képezi; a testületeknek egész sorozata követte az egyházat az iskolák alapításában s valóságos arcúlvérése volna az igazságnak, ha épen attól vonnák el az iskolákra való jogot, ki ez intézményt kifejlesztette, századokon munkálkodván azzal az emberiség anyagi, szellemi és erkölcsi előhaladását.

Azon kérdésre, vajjon az újabban kifejtett állami jogrendszer mellett, minő jogkör illesse meg a kat. egyházat s a kat. autonómiát, a történelmi jogon alapuló igényekre és a protestáns autonómiára kell utalnunk. Nem szabad feltennünk, hogy az állam, amidőn már megállapította saját jogkörét, az iskolák-
nak abból átengedett volna oly jogosítványokat, melyek csakis az államot illethetik, következképpen, amely jogkör az autonóm felekezeteknek megadatott, úgy a tanítási rendszer megállapításában, mint az iskoláknak az illető felekezet célirányos felekezeti öntudatának ápolására, a tanítás vezetésére, ellenőrzésére, a tanító-testület kiképzésére, alkalmazására, javadalmazására, mindaz a kat. autonómiát is megilleti a kat. alapítású iskolák fölött és pedig az oktatásnak minden tagozatában kezdve a népiskoláktól fel az egyetemekig. Tudjuk ugyan, hogy e téren is a jogkörnek rendszeres elbirtoklása van folyamatban, melynek sokszor a kat. egyház iránt tartozó kötelességeikről megfélekezett egyháziak is szolgálatába szegődtek, de ez csak a nagyobb buzgóságra inthet, hogy mindazt a jogot, mely a protestáns felekezeteknek megadatott, a katolikus egyház autonóm szervezete számára is igénybe vegyüik.

Nagyon helyesen hivatkoztak e jogkör megállapításánál az illetékes kat. faktorok Simor Jánostól kezdve napjainkig a protestánsoknak e téren birtok szabadságaira, mint az állami felügyeleti jognak intézményekben megtestesített szabványaira. Nem is szabad ez alapelvtől eltérnünk egy pillanatra sem, mert hisz a történelmi kulturának sok századon át egyedüli vezetői nem engedhetik meg, hogy másodosztályú zafiakká fokoztassanak, hogy velük szük marokkal mérje az állam ugyanazon jogokat, melyeket másoknak két kézzel osztogatott.

Fenntartani kívájuk tehát a kat. autonómiának, a népoktatás, a tanítóképzés, a középiskolai és ezzel

1) Szemneez Emil *Katolikus Autonomia* című munkájából. Szerk.

egyenrangú intézeteknek vezetését. azokban az oktatási rendszernek megállapítását, egy hajszállal sem kívánva több jogot, de be sem érve kevesebbet, mint a mennyivel a protestánsok rendelkeznek. Jogszerű következése ennek, hogy a kat. iskoláknak ezideig állami kezelés alatt levő alapjai átadassanak, hogy az ugynevezett kir. katolikus, a kat. nevelés előmozdítására rendelt, a tanulmányi alapból fenntartott középiskolák, jogakadémiák, a kat. autonómia rendelkezései alá bocsáttassanak; a tanári kinevezés, a tanárok fegyelmzése a kat. autonómiának átadassék, amint a protestánsok is rendelkeznek a protestáns alapok, az azokból fenntartott iskolák, azoknak tanárai és oktatási rendje felett.

Az autonóm szervezkedésnek lesz feladata a budapesti egyetem kérdésének megoldása is. A Pázmány Péter alapította egyetem, melyet Loosy Imre hereceprimás a jogi karral bővített, csak nevében állami egyetem, alapjaiban katolikus és jóllehet az évi költségvetésnek két harmad részét az állam fedezi, mégis az egyetemi épületek értékét nem számítva, az egyetemi alapítványi birtokok évente 232.000 frttal járulnak az egyetem fenntartásához, melyből a hittudományi karra alig fordítanak többet 40.000 frtnál. A kat. alapnak tehát mintegy 200.000 frtnyi évi jövedelmét az állami célok szolgálatára használják fel. Ez az oka, hogy a püspöki kar a felső-, buzgó képviselők a képviselőházban évenként tiltakoznak ez alapoknak az állami költségvetésbe való felvétele ellen, a mely tiltakozásra rendszeresen a kormány is kijelenti, hogy nem kíván prejudikálui ez alap jogi természetének.

A kat. autonómiára vár a feladat, hogy a leszámolást az ez alapokból állami célokra felhasznált összegre és az épületekre megejtse, mert a leszámolás után mi sem állja útját egy kat. egyetem felállításának, mely akár Pozsonyban, Pécsen, Kassán vagy Szegeden elhelyezve egyaránt szolgálja a magyar kulturát és a katolicizmust.

A kat. autonómiától várják a rendezést az ugynevezett kir. katolikus gimnáziumok is, melyeknek jelenben csak a nevük katolikus, de sem az egyháznak, sem valamely katolikus faktornak reájuk befolyásuk nincs. Ezen csak névleg katolikus intézeteknek a kat. szellem és műveltség számára való visszafoglalására a katolikus autonómia van hivatva, vezérelvül tekintvén, hogy csakis oly helyütt fogja fenntartani ez iskolákat, ahol általuk katolikus célt is szolgálhatják.

A kegyesrendi gimnáziumokat is az autonómia fogja felkarolni, köztudomású lévén, hogy e külön-

ben tiszteletré méltó reud, nagyobb munkakört vállalt magára, mint amennyit anyagi erejénél és személyzete számánál fogva vállalhatott volna. Kapcsolatosan kertil rendezésre néhány püspöki gimnázium ügye is, melyek az alapok elégtelensége folytán nagyon is rászorultak az autonómia támogatására.

A szeminárium és a szerzetesi nevelés reformja nem tartozhatik az autonómia keretébe — jóllehet a kongresszusi kisebbség ezeket is odatartozóknak vélte — de az általános lendület bizonyára ez intézeteknek is meghozza a reformot, melyet a szerzetesi iskolák és szemináriumoknak belső reformra törekvő igaz barátai oly régen sürgetnek, oly jól előkészítettek.

Nem kevésbé nagytartosságú a tanítóképzésnek az autonómia által való biztosítása szemben azon előretörekvő állami irányzattal, mely a protestánsok autonóm jogait tisztelve, azoknak tanítóképzői felett csak a legszükségesebb állami felügyeletre szorítkozik, ellenben a kat. tanítóképzőket, — melyeknél őszintén bealva sokhelyütt nagyon is sok a javítani való — jogkörébe vonni igyekezik.

Nem kevésbé fontos a szerzetesnők és kongregációk által fenntartott iskolák szerzetesi jellegének biztosítása. A mindent laicizáló állami irányzat, egy csapással tönkreterheti e virágzó intézeteket, ha azoknak megszilárdításánál idejekorán a kat. autonómia nem intézkedik.

Ime mily nagy feladatok, mily széles munkakörök nyílnak meg az iskolai autonómia számára. Mindent elvesztünk, még a jövőt is, ha idejekorán meg nem építjük a katolikus jogok és szaoadságok fellegvárát: a kat. autonómiát.

A tanulók szellemi megterheléséről.

Irta: *Dr. Petz Lajosné.*
(Folytatás.)

De térjünk át hazánkra. Talán említeni is felesleges annyira ismerősek mindnyájunk előtt azon jeles férfiak, kik nálunk ez áldásos mozgalom úttörőinek nevezhetők. De mégis engedjék meg, hogy hálásan felsoroljam azokat kiknek e téren kifejtett munkásságáról oly gyakran vettünk igaz elismeréssel tudomást.

Ismét Fodor Józseffel kezdem, mert az ő főszerkesztésében megjelenő „Egészség“ című folyóiratnak alig van száma, mely kisebb nagyobb közleményekben ne foglalkoznék e bajjal. Így közli pl. Berzevicsy Albert jeles beszédét az 1895-iki közegészségügyi kongresszuson, „A testi nevelésről“, Sebusehny Henrik dr. nagy szorgalommal gyűjtött tanulmányos statisztikai adatait. Imre József, Aujezsky Aladár dr.-ok aapost tanulmányait, stb.

Az országos közegészségügyi egyesületben Müller Kálmán és Dollinger Gyula tudós tanárainkban lelt az ügy lelkes harcosokra. Az érdekes eszmecserék folyamán a fel-

szólalók mind elismerték a megterhelés létezését és az ellenakció égető szükségességét.

Az országgyűlés közoktatásügyi bizottságában tasonlóképp nyilatkoztak: Csáky Albin gr., Hock János, Fenyvessy Ferenc, Nagy István, Kiss Albert.

Hogy elfogulatlan, épp legkiválóbb paedagogusaink is egyhangulag megegyeznek abban, hogy ha nem akarjuk nyugodtan, vétkes indolenciával bevárni nemzetünk intelligentiájának testi elsatnyulását, elérkezett a gyökeres reformok legfőbb ideje: ezt mutatja hogy közülük is számosan emeltek már szót ez ügyben tudományos értekezések, előadások, jelölések, tanácskozások alakjában és a sajtó különböző organumaiban. Így tudtomni — Ginczy Pál, dr. Kármán Mór, Köpesdi Sándor, dr. Klamarik János, dr. Alexander Bernát, dr. Fináczy Ernő, Suppan Vilmos, Névy László, Rombacher Emil, dr. Ballagi Aladar, dr. Szigetvári Iván, Michaelis Vilmos, Bocklberg Ernő, Sretvizer Lajos, dr. Styrling Sándor és még számosan.

Mielőtt e díszes névsort lezárnám, kegyelettel, megilletődéssel szárnyal át képzeletem a Királybágon, egy korán hantolt sirdombhoz, melyben e mozgalom egyik előharcosa, az egészséges, harmonikus, minden ízében magyaros nevelés egyik munkás, feukölt szellemi apostola: Felméry Lajos nyugszik. Vajha a testi és szellemi munka egymáshoz való viszonyának kérdéseiben minden magyar paedagógus e széles látókörű, tudós mester intését követné és az ő nyomdokain haladna!

A fősorolt adatok, nevek, számok úgy saját napi tapasztalataink világosan illusztrálják, milyen drága árt fizetnek gyermekeink egészségükben, szervezettüknek ellentálló képességében azért a bizonyos mennyiségű ismeretért, melyet cserébe kapnak. Pedig tudjuk, hogy kevés földi jó van, mely az egészségnél többet ér és hogy a létért küzdés nagy harcában jelentékenyen számít tesz az erős test. Csoda-e, ha előbb utóbb elkezdjük kutatni, bírálgatni, mérlegelni, vajjon meg is éri-e ez a csere a nagy váltásdíjját? Csupa szükséges, hasznos, lélekemelő dolgokat adnak az iskolák? Biztos fegyvereket kovácsolgatnak az élet — a mai élet — küzdelmeihez? A mai élet! Alljunkt meg, mert itt van az iskolák egyik legsarkalatosabb hibája. Amellett, hogy a régi, elavult, feleslegessé, mellékessé vált szellemi teherhez makacsul ragaszkodik; kénytelen hozzácsatolni évről-évre az újabb haladást, az újabb tudást: az összes tudományágak nagy fellendülésével járó tömördek vívmányát a modern kultúrának. Joggal kérdi Fodor tanár: nová fog ez vezetni?

Kérdem én is, hogy vajjon ebben a villanyvilág, gőzzel dolgozó, napsugárral rajzoló, kabeles, telefonos, fonografos, cinematoskopiás, Röntgensugaras világban okvetetlen szükséges-e még azt is tudni egy szegény kis deáknak, hogy Nagy Sándor lovát Bucefalosnak hívták?! Es hány ilyen felesleges limlom van azokban a vastag tankönyvekben?!

Persze, persze, ha az emberi elme egy nagy, sőt testzés szerint bővíthető szellemi éléskamara volna, melybe 20—25 esztendőn át garmadával halmozhatnánk egymásra a fogalmakat, ismereteket! (Mert hisz a gyermek élte első percétől, első síró hamocsokájától kezdve tanul — mindent tanulni kell.)

De sajnos, másképp áll a dolog. Míg az ilyen módon

teleltömött, elesigázott agyvelő lassan, kelletlenül működik és igyekszik mentül előbb — gyors felejtés árán bár — megszabadulni tustatótól: addig a helyes mértékkel művelt, kevesebb, de jól feldolgozott, megértett ismeretekkel gazdagított agy friss, rugalmas, munkabíró — sőt teremtképes! Legméltkébb képmása a nagy mindenségben, a nagy Alkotónak.

Mennyi tanulságos adattal bizonyítja ezt a tanulmányok, felfedezések története, sok nagy ember életrajza. Igca, tömegesen, bizarr csoportban tödülnek lelki szemléik elé az emlékezet tarka kaleidoskopiájában nagy tér- és időbeli távolagságból kimagasló szellemek, kiket gyermekkorukban alig, vagy nagyon hézagosan tanitgattak: Posztót szó a kis Columbus, szappanos inas, majd betűszedő Franklin, írni olvasni nem tudó szülők elhagyatott gyermeke a britt óriás Sebaksperre, Ferguson pásztor, épp ugy Defregger, a müncheni festész-akadémia művész-tanára, asztalos Munkácsy, Csepreghy, lakatos Fadrusz, télenél mélézgat Sevilla utcáin a kis Murilló — a mennyország festője, — a gyermek Diekens gyári munkásfiú, G ribaldi matróz, Rubens apród, korlátoltnak, együgyűnek deklarált kis tanulók: Newton, Liebig, Linné, mint 10 éves gyermek énekkel keresi kenyerét Rache!, összesen hat hónapig jár iskolába ninkon, 14 éves koráig Washington, egy zenekarban tölti ifjusága jó részét Herschel és ujságáruoló subane Kanada vasutjain a feltalálók királya — Edison!

(Vége köv.)

Arany és Petőfi.

1849. jul. 31-én a segesvári csatában halálát lelta a szerelemnek és szabadságnak lánglelkű dalosa, Petőfi Sándor. A mit már jó előre megjöveudőt jós lelkével, beteljesedett: holt testén át fújó paripák szárdítottak, s ő ott maradt összetiporva; testét a többiekkel, a hő névtelenekkel, közös sírba tették, melyben jeltelenül porladoznak várva a szent világszabadság megvalósulását. A költő álma édes lehetett: mivel nem érte meg a zsarnokság diadalmos tombolását; a helyett az erdő és rét vadvirágai susogtak altató danát szent porainak. A nemzet leste-várta nagy költőjének előtünését: hiába volt, ő már csak híreben élt. Ekkor az a hely lett megszentelve, mely utolsó lépteit látta. A kegyelet végre díszes oszloppal jelöli meg a végső tusa színterét, hogy minden magyarnak dobbanjon meg a szíve, ha útját arra veszi.

Eletének folyását, működésének csodálatos hatását méltatni fogják ma Segesvárt az ünnepi szónokok, most is élő nagy kortársai az ünnepség színhelyén emelő mozzanatokot beszélnek el tüneményes életéről; badd újtsam fel én is annak a nemes barátságának emlékét, mely nemzetünk első lantosát, Petőfit és első epikusát Aranyt két éven át, vagyis 1847—49-ben, az előbbi haláláig összefűzte!

A romanticizmus hanyatlásával új költői irány volt keletkezőben irodalmunk mezején: a n ő p i e s - n e m z e t i e s

irány, melynek egyes szálait már Kisfaludy K. és Vörösmarty műveiben megtalálhatjuk, de a mely a politikai átalakulással lépest tartva csak a negyvenes évek végén jut uralomra. Vörösmarty maga volt az, a ki Petőfi költeményeit a Nemzeti kör nevű klubbal 1844-ben kiadtván, a legtöbbet telt ezen irány érdekében. Ez idő óta költőnk rohamos lépésekkel hódítja meg a magyar közönség szívét. Összes költeményeinek másodszori megjelenésekor a kritikusoknak elfogulatlanabb része is látja, hogyan kell megítélni az ő műsáját és mit lehet tehet tehetségétől várni. Puszkay az Eletképekben azt írja róla, hogy „músája a magyar köz-nép regéiben éő királyleány; mely mindamellett, hogy haja arany, könnyűje gyöngy, s mosolya rózsabimbó: mégis meztláb megyen le a patakra, hogy kedvesének ruháját nosssa s pros eszimat ölt vasárnap, midőn a templomba készül: egyébiránt békőznap reggeltől napestig mindig dalol. Danol pedig jó és rossz kedvében, danol munkánál es tivornyánál, danol, ha szeret; danol, ha baragszik.“ Eötvös meg ugyanakkor megjelent ismeretében nagy népszerűségének okául azt emeli ki, hogy költeményei mindegyikében magyar gondolataiban és érzéseiben, minden szavában: bibái és tökéletességei nemzetiségünk kifolyásainak látszanak. „Petőfi a szó legszorosabb értelmében magyar költő, s ez az, mi valami a nagy hatásnak, melyet művei gyakoroltak, magyarázatul szolgál: úgy egyszerusnind irodalmi érdekeinek legfőbbikét képezik.“

Ebben az időben keletkezett Petőfi barátsága Arany Jánossal. Arany ugyanis 1847. jún. 23-ikán a Kisfaludy Társaság díját *Toldijával* a bírálók egyhangú dicsérő ítélete alapján elnyerte. Petőfin pedig már ez időben teljesen uralkodtak a demokratikus eszmék; egyes költeményeiben a népnek jogot követel s a jobbágytság türhetetlen állapotából új torradalmat következett, mert a nép szelme tüz; vigyázzon a nemességre, hogy e tüz ne pusztítson rajta. 1846. óta ellen-ségei a népköltő nevére akasztották rá, ő pedig büszkén fogadta el; mivel büszkeségét helyezte abba, hogy minden gondolata a népre legyen. Mikor tehát most a Toldi népies, tude hangjában gyönyörködött, lelkesült örömmel üdvözölte az új költőt, ki a tenger mélységéből egyszerre tűzőkádó ugyanúj költő fel. S esodálkozva vallja be, hogy „más csak leventként kapja a borostyánt, s neki rögtön egész koszorút kell adni.“ Költői levele mellett küldött prózai levelében (1847. febr. 4.) ismerkedésre szólítja fel Aranyt s egyuttal közli vele elveit. „Hiába, a népköltészet az igazi költészet. Legyünk rajta, hogy ezt tegyük ura kodová! Ha a nép uralkodni fog, a költészetben, közzel áll abhoz, hogy a politikában is uralkodjék, s ez a század föladata, ezt kivívni célja minden nemes kebelnek, ki megsokalta már látni, mint mártirkodnak milliók, hogy egy pár ezren henylhessenek és élvezzeenek.“ Aranyt e levél úgy érintette, mintha üstökös csapott volna szük lakába: lelkében égetett és világított. Nemesak a már elismert nevű költő nyíltszívű közeledése volt a Petőfié, hanem az Aranyéval egyformán érző hazaféle is. Mindketten a nép gyermekei voltak, egyenlőképen érezhették az elnyomást is. Petőfi korlátlan lelke később köztársasági eszméket hirdetett; Arany nem követte ugyan addig, noha a régi rendszernek határozott ellensége. Csák és Rákóczi, sőt Dózsa forognak fejében, mint eposzi tárgyak; ez utóbbinak tettét egy kis reakciónak tartja. „Históriában

ugyan semmivel bírök harca a vagyonosok ellen: de szerintem elnyomottaké ez elnyomók ellen.“*)

Politikai elveiknek a népet illető részéhez hasonlóan megegyeztek továbbá az irodalom irányításáról plálalt nézetek. Petőfi nem fejtette ki bővebben, hogy miélen átlanak az új, általuk uralomra jutó költői irány ismertető jelei: művei azon an elég fényesen előtűnterik azokat. Annál gyakrabban foglalkozott Arany a népies irány elveinek meghatározásával. Legyen a költészet sem úri, sem népi, hanem érthető és élvezhető közös jó mindenn k, kit ép elmével áldott meg Isten, bár e cél elérésére csak a népies modoron át lehet eljutni. „Szeretem a nemzeti költészetet; a népiesség köntőseben még most, később majd pusztán“ (Hátrahagy. Iratai. Lev. III. 45.) Egy másik levelében meg úgy nyilatkozik, hogy a népköltő nem vegyülhet el a durva nép közé, hanem a legfelsőbb költői szépségeket is úgy adja elő, hogy a nép élvezhesse, a miképen Homer tette. „Döntessék el a ködfal a népi és ma úgynevezett *fenköltészet* között és legyen a költészet általános, *nemzeti* (III. 222.) E szerint Arany az „egyetemes nemzeti irányú költészet“ művelését célozta és tüzte maga elé irányadóul.

Az elvi közönség alapján első érintkezésköztől fogva meleg barátság fejlődött ki Petőfi és Arany között. Leveleikben újabb meg újabb munkákra sarkalják egymást. Petőfi majd kiadott keres Pesten Arany műveinek, majd arra buzdítja, hogy Toldijának, ha fejt és lábait (évtvén a Toldi Estéjet) elkészítette, írja meg a derekát is, majd a Shakespere műveinek fordítására serkenti, melyeket hármuknak kellett volna t. i. Aranynak, Petőfinek, Vörösmartynek lefordítaniok. Arany viszontszógalatot helyzetében, mint szajontai másodjegyző nem tehetvén, őszinte odaadással viszonozza barátja nemeslelkűségét, támogatja terveiben és munkálkodásával egészen az Eletképekhez szegődik, melyet Petőfi és Jókai szerkesztettek. A kölesönös levelezés kivált a márciusi (1848) napokig volt élenk, mikor még a nyugodt munkásság napjait éltek. Petőfi ezután a politika válságainak fordulataival volt elfoglalva, majd meg kardot kötött; de még ekkor is szakított időt, hogy barátját, ha ritkábban is, helyzetéről tudósítsa. Fiának keresztnevel il Aranyékat választotta. 1849. február 22-ike után családjá is huzamékan tartózkodott Szajontán, a míg t. i. Arany Debrecenbe ment a miniszteri fogalmazói állást elfoglalni. Petőfivel Pesten találkozt utójára; Petőfi utolsó levelét meg 1849. júl. 11-ről kapta Mező-Berényből, a honnan barátja Erdélybe utavott, hogy jövendőlése szerint dicső halált haljon.

Halála egyuttal végét szakította mély és őszinte barátságunknak, mely mindkettőre oly áldásos volt. Annal esodálatosabb, hogy benső viszonyukat soha semmi ellenkezés nem zavarta meg, mivel Petőfi barátjainak mindegyikével több-kevesebb ideig meghasonlásba jutott. Heves, sőt szenvedélyes természete gyakran a végtetekbe ragadta, s ilyenkor nem tűrt ellenmondást. Azonban Arany és Petőfi természetük jellemző vonásaival összehangzólag egészítették ki egymást. „Petőfi az ifjúság tüzével, szenvedélyeivel vonzza magához az embereket, Arany a férfui érények tisztaságával.“ Költői termékeikben sem volt semmi, a mi elmentétet fejleszthetett volna ki: nem láttak egymásban versenyársakat. Arany barátjával folytatott levelezésében

*) Hátrahagy. M. III. 61.

többször megvallja, hogy tőle az ömlengések kora elmúlt, aztán meg hol is venné a lyra lelkesedést, mikor prózai életmódjának apró bajai és örömei nem méltók a megöröklésre. Petőfit ellenben fogékony szíve minden ériatásra dalra ösztönzi; már az epikában aztán nem versenyezhet Aranynyal.

Aranynban Petőfi emléke utolsó perceiben is éléken lobogott; négy költeményt szentelt elhunyt barátjának. (Emlék-lapra, *A honvéd özvegye, Emlények, Harminc év mulva,*) azonkívül sok más költeményében vissza-visszagondolt ifjúságára, mikor nem úgy magánosan dalolt, hanem versenyben égtek hurjai barátai szem, művészi gondolat függött a lantos ujjain (*Letéstem a lantot*). Tyrtaeus képe lanttal kezében lyrájának állandó tárgyává lett.

Ez az eszményi barátság a magyar irodalom lapjain örökre emlékezetes fog maradni, mert nagy részben ennek köszönhetjük költészetünk nemzetivé tételét; most mikor ezek meg ezek vándorolnak a mi nagy Petőfink poraihoz leróni a nemzeti kegyelet adóját jól eső érzés fog el, hogy a két halhatatlan költő megható barátságának emlékét, ha ez igénytelen sorokban is, megújíthatjuk!

Péter János.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Autonomiai mozgalmak nálunk.

A belső-szolnoki esperesi kerület papsága — számszerint 17-én — július hó 27-én gyűlt össze Szamosújvárt, hogy a kerület papi képviselőjét megválassza. A szavazás eredménye: nsgos *Fabian Sándor* nagyprépost 17 szavazattal megválasztott. Az esperesi kerület nebény plebániájában már megtörtént a választás és gróf *Kornis Viktor* győzött. A hol még meg nem történt a választás, ott a jelöltek gróf Kornis, báró Jósika Samu és Simay Gergely kir. tanácsos.

Az erzsébetvárosi esperesi kerületben Medgyesen jul. 25-én volt meg az autonomiai kongresszusra küldendő képviselő választása. A szavazás eredménye: *Kiss Balint*ra esett 28 Kedves Istvárra 26 szavazat.

Nagyon sokan távol maradtak a szavazástól.

Kőhalomban az autonomiai kongresszusra küldendő világi képviselő választás iránti első értekezlet június hó 27-ikén volt meg, a mely alkalommal a b. lelkész ur t. P. Szeles K. Anaklét üdvözölve az egybegyűlt róm. kat. híveket, az autonomia szervezetére nézve szép beszédet mondott. A lelkész ur megnyitván a gyűlést, az 5 tagú bizottság megalakult: és pedig: P. Szeles K. Anaklét h. lelkész, Duka András, Szántó Ignác, Grosz Adolf, Reichert József urak személyében, póttagul Krölovics Alajos. Elnök lett P. Szeles K. Anaklét h. lelkész, jegyző Duka András adótiszt, a kik a választók névsorát Kőhalom és Hévíz filiálisban összeírták, a mely alkalommal elhatározottat, hogy az összeírt választók névsora 8 napig nyilvános helyen kitűzessék. 8 nap mulva, a második gyűlés a plebániái terembe egybe hivatott július 11-ére d. u. 3 órára, a melyre Duka András előbbi jegyző nem jöhetvén el, másodjegyzőül T. P a p p K á r o l y kir. bírósági végrehajtó kéréstett fel. — Mind a közhalmi, mind a hévízi hívek jelenlétén az elnök a világi képviselő megvá-

lasztását indítványozta, minék következtében mindnyájan esik szentdomokosi születésű *Kedves István* n pénzügyi igazgató urat választottuk meg, a ki jelenben Segesvárt van s a ki megválasztását a r. k. hívőknek szépen megköszönte.

A legújabb szentté-avatások.

Ismeretes az újságolvasó közönség előtt, hogy a pápa ő szentsége a f. évi május 27. napján az olasz Zaccaria Antal Mária-t és a francia Fourier Pétert szentekké avatta. Nagyobbra egyháziakból álló olvasóinkat nem untatjuk talán, ha a nevezett szentek életét és a szertartás lefolyását egy közletlen szemlélő nyomán elmondjuk.

A Compendium vitae szerint Zaccaria Antal 1502-ben Cremonában született. Már gyermekkorában a szemérem és szerénység jellemezte; mint ifjú megosztotta a szegényekkel ételét és ruháit; neme és gazdag származása ellenére hozzájuk hasonló szegény akart lenni; ezért anyja javára lemondott atyai örökségéről. Az irodalmi tanulmányok elvégeztével az orvosi tudományból is babérkoszorús lett. Miközben pedig a protestáns hitszakadás Oszországba is belopódzott, hatalmas vágyat érzett magában a teológiára és pappá akart lenni. A hitújítók kiváltkép az Új-szövetség ismeretében tettek szert nagy jártasságra, ide irányozta hősünk is figyelmét, első sorban pedig Sz. Pál leveleire. Pappá szenteltetvén, mikor első miséjét mondta, a népnek úgy tűnt fel, mintha feje csillagfényvel lett volna koszorúzva; kegyes szívűsége miatt az „*Angyal*” melléknévvel illetik, később a *haza atyjának* nevezik el.

Torelli Ludovikától, a guastallai grófnétól meghivatván egy gyermeknevelőt szervez; aztán az 1533–35. években két más társával megalapítja a Sz. Pál rendjét, melyet később San Barnaboban levő első székhelyéről barnabitaárnak neveztek. Később a guastallai nevelőt átváltoztatja az angelikák szerzetésévé és munkálkodását kiterjeszti Cremonából Milánóra, Guastallára és Vicenzára. Itt nevel, amott békít, másutt vigasztal, mindenütt segít, míg 1539-ben 37 éves korában a szentség bírében meghal. A szentté avatás ügye 1805-ben indult meg. XVI. Gergely az ügyet leváltárba tette, honnan 1890-ben vették elő megint nagyobb buzgósággal az iratokat újabb eljárás végett. A szentté avatás sürgetői három csodát hoztak fel: egy bolognai lakos veszedelmes keléséből gyógyult ki (1876) sirjánál, két cremonai testvér meg más. az orvosoktól gyógyíthatatlanoknak tartott betegségből (1873.). Egy 1741-iki pápai rendelet négyben állapítja meg a csodák számát, de a pápa eltekintett ettől a határozott számtól és úgy ítélte, hogy hősünknek erényei és érdemei bőven pótolják a negyedik csoda helyét.

Igy a f. évi február 23-án a pápa, a biborosok és a tanácsosok kimondották, hogy Zaccaria Antal szentté avatható (*tuto procedi posse*.)

A másik újonnan szentté avatott tagja az egyháznak *Fourier Péter* 1565-ben Mirecourt-ban született. Kevéssel húsz éves kora után belépett a Canonici Regulares Lateranenses-szerzetbe. Azután Mattaincourtban egy kicsiny, erkölcsileg mélyen stuyedt vidéki városban lett lelképásztor, melyet azonban egyetlen predikációjával visszatértett az erény útjára. Szavával útját tudta állani a hitszakadás terjedésének, mely célból a szó baltalmán kívül anyagi eszköz-

zöket is megragadott; így alapított egy banátot is, melynek olcsó tökélt tisztességes és hibájukon kívül megbukó kereskedőknek adta kölcsön, hogy újjalag lábra állhassanak. A népszokások javítása végett megszüntette az iskolákban a két nemnek együttes tanulását, majd pedig a leányok nevelésére egy női szerzetet alapított; readjt pedig generalissága idejében (1632) után megreformálta. Halála 1640-ben 76 éves korában következett be.

Szentté avatása érdekében az eljárást már 1677-ben megindították. 1730-ban mintegy hat különböző csodatétel után a boldogok közé, most pedig két újabb esoda után a szentes sorába iktatták.

A szentté avatás nagy ünnepségére a Sz. Péter templomba tömegtelen sokaság sereglett össze. Már 6 órakor kezdte a belépő jegyekkel ellátott nép a templom belsejét megtölteni, melynek minden emelvénye csakhamar rogyásig megtelt áhitatoskodókkal és kíváncsiakkal. Tíz óra felé a végteletlen tömegben mintegy elnyomott kiáltás zúgott végig: a pápa a Vatikánból leérkezvén a kormenettel a nagy oltárnak tartott. Az igazított kíváncsiságban mindenki előre tolokodott, mozgolódott, hogy jobban lásson. Egyszerre megszólaltak a bazilika bejáratánál az ezüst trombiták, a pápai énekkar énekesei egy dícsőítő himnuszba kezdtek... XIII. Leo*) a sedia gestatoria-n ülve, fején püspöki süveggel, fehér díszruhába öltözve, egyik kezében égő gyertyával, előtűnt, másik keze jobbra és balra áldást osztva emelkedett a tömeg felé, mely a hol csak lehetett, letérdelt előtte és a tapsolást meg az örömköltést erővel visszatartva, a kalapot és a zsebkendőket lengette fejeje. A gyertyák és a füst némileg fényes felbőbe burkolták alakját; körülle a legközelebbi ruhákba öltözött sokaság; a pápa felemelkedés székéből, mintba remegő, aszott kezével a legtávolabb állókat is megakarná adani és ez az öreg, megnyűt, finom, átlatzó alak, hasonlítlag valami tantasztikus jelenéshez, mely akkora pompa és tisztelet közepette halad, oly ünnepies, oly nagyszerű és páratlan jelenséget nyújt a nézőnek, a melyhez aligha a világon valami hasonlítható.

Bármiképen érezzen és gondolkozzék is valaki, annyi bizonyos, hogy benne nem csupán a fejedelmet kell bámulni, hanem sokkal inkább az embert. — A szertartás ismertetője itt kitérést tesz a pápa örökös harára Olaszország kormányával szemben, majd mellőzve XIII. Leonak mint egyének a nagy tiszteletreméltóságát, uralkodásáról így ír: „XIII. Leo a legrosszabb időszakok egyikében foglalta el a pápai trónt: a dogmái tulzások és IX. Piusnak politikai befogásai csaknem teljesen elszigetelték a pápaságot; XIII. Leo körülbelül húsz évig küzdött, hogy visszaadja jellemző sajátosságát és visszavezesse nemzetközi céljainhoz, melyek feljebb állanak az államok, a népek és a kormányok keltekeinel, érdekeinel és politikai formáinál. Leo küzdött, hogy az egyházat közelebb vigye a tudományhoz és a modern élethez, a mennyiben előmozdította a papság művelődését és megnyitotta a tudósoknak a Vatikáni levéltárakat, és végre szembeszállott a szociális kérdések dúlásával, melyek nem csupán a pápaságot fenyegetik és a melyeket sem ömaga, sem más nem képes ugyan megoldani, de szemléletükkor érezzük, hogy egy oly

*) A következő sorokban egész híven követjük forrásunkat (L' Illustration) annak feltüntérése végett, hogy az egyház iránt elbeszélő, érző író is mily hűvelőltai szói a nagy egyházfejedelemről.

intézmény, mint az egyház, velük szemben nem maradhat közömbös, ha teljesen megsemmisülni nem akar.“

A menet megtévé után, a pápa az apszis mélyében foglalt helyet és erre megkezdődött a szentté avatás szertartása, mely alatt a védők háromszor kéri a pápát a szentté avatás kihirdetésére. A harmadik kérésre a pápa trónjáról kihirdette a határozatot; aztán pedig már az új szentek közbenjárásáért is könyörögvén áldást adott a népre.

A szertartásnak eme része után a Camerlengo bíboros mondott misét. A mise elvégztével a pápa megint áldást osztván a sedia gestatoria-n foglalt helyet, hogy távozzék. Mikor már a bazilikából kimenőben volt a tömeg többé nem tudta visszatartani érteleit és lelkes éljenzésbe tört ki, a mely iránt még ez a tisztes aggastyán sem érzéketlen, ugyanis a tömeg ujjongására mosolyogva intett kezével, mely együttvéve áldást, köszönetet és búcsúvételt fejezett ki.

I R O D A L O M

* **Kivonat a nagyszombati sz. Ferencrendi nővérek intézetének 1896/7. tanévi értesítőjéből***)

Az értesítő első lapjain a boldog emléktű Lőnbart püspök ö Nagyméltósága 1896. július 24-én kelt 2512. számú magas leirata díszleg, azon okmány, a melyben Magyarország ezeréves fennállásának maradandó emlékeül az intézetben létesített s internátussal összekötött róm. kat. tanítónő képezde felállítását örömmel veszi tudomásul, azt megerősíti és helyben hagyja, mert — mint írja — „ezzel az egyházmegyének egy régóta érzeit s érzékenyen fájalt szükséglete nyert kielégítést“. Ezen okmányt a képezde megalakításának munkálatait ismertető leírás követi, a melyből míg egyrészt megtudjuk, mily sok akadályt kellett legyőzni s mily rendíthetelen kitartásra volt szükség, hogy Erdélynek róm. kat. tanítónőképezdeje lehessen, addig másrészt kiváló örömmel látjuk, hogy egyházmegyénknek edes hazánk milleniuma mily nagyfontosságú, kulturintézményt hozott, épen ezen exponált helyen, a magyar haza és a katolicizmus javára.

A történeti adatok rovatából megtudjuk, hogy a vallás és közoktatásügyi minister úr 1896. okt. 21-én kelt 49714 számú leiratában „megelégedéssel, sőt őszinte örömmel vette tudomásul“ a képezde felállítását, arra az állami felügyeletet kiterjesztette s ministeri biztosnak dr. Radnai Rezső, ministeri titkárt nevezte ki. Ugyane rovatból látjuk, hogy ezen tanévben befejeződtek az építkezési munkálatok, s ezáltal az intézet 45000 trinyi költségen egy új kétemeletes szárnyat nyert, a melyben az intézet művészi kivitelű, hatalmas kapualaja is el van helyezve, villany világítással és fűtéssel berendezve. Továbbá egy kiftűnően berendezett új téli fürdő, végtelen előnyére az egészségi állapotoknak. Végül kiemeljük, hogy az intézet az ezeréves országos kiállításán, bár egyetlen kézimunkával volt képviselve, kiállítási érmet nyert.

Az intézet növendékei naponta sz. misét hallgatnak, vasárnaponként exhortatiót, négyszer járultak a szentségekhez. Erkölesei viselet, egészségi állapot jó volt. Ünnepségeket rendeztek: karácsonykor, az igazgató születésnapján, a főnöknő névnapján és év végén, mindig válogatott műsorral s nagy közönség részvétele mellett. A vizsgálatokat meglá

*) Kéziratban maradt.

togatta s a képezdei vizsgálaton jelen volt, a kir. tanfelügyelő, a mely után meglegedésének s kiváló elismerésének adott kifejezést.

Az intézetben van óvoda fiúk és leányok számára, elemi és felső leányiskola és tanítónőképző, a melynek e tanévben első folyama nyílt meg, s minden évben egy külön álló évfolyammal növekedik, míg négy külön álló évfolyamú leendő. Tannyelv az elemi és felső leányiskolában magyar-német, a képezdében magyar.

A képezdében 5 tanerő működött. Az elemi és felső leányiskolában 9 okleveles tanítónő, az óvodát okl. óvónő vezette. Ezeken kívül alkalmazva volt két munkatanítónő és 6 zenetanítónő.

A statisztikai adatokból kiemelendő: Beiratkozott összesen 400 növendék, óvodába 56, elemi iskolába 230, felső leányiskolába 59, munkaiskolába 14 és a tanítónő képző első évfolyamába 41 növendék. Ezekből bennlakónak 176, bejárónak 224 növendék. Az óvodásokat kivéve nemzetiségre nézve: magyar 156, német 128, román 59 és más nemzetiségű 1 növendék, vallásra nézve róm. kat. 214, gör. kat. 28, gör. kel. 33, ev. luth. 52, ev. ref. 33, unit. 1 és mózes vallású 3 növendék, a rendkívüli tárgyakból zenét tanult 88 növendék, még pedig zongorát 68, cimbalmot 13, eithár 7 növendék.

Azon meggyőződéssel teszszük le ez értesítőt, hogy ezen intézetben komoly lelkiismeretes munkát végeznek, olyat, a mely egyházmegyéknek csak dicsőre lehet. x.

— **Katolikus pedagogia.** A 6-ik szám tartalma: „Lubrich Ágost“ arcképpel. A bölcsélet tudomány középiskolai tanítása Francia- és Olaszországban“. „Irodalmi olvasmányok“ Gyakorlati vallástanítás a középiskolában. „Az erkölcsi nevelés módszere“. „Irodalom“. „Vegyések“. „Bírálatok“. Szerkesztője Györky Odón. Szerkesztőség és kiadóhivatal Bpest VIII. Pál-utca 7 em. 37. Előfizetési ár: egész évre 4 frt. félévre 2 frt. Havonként jelenik meg.

— **Irodalmi jelentés.** Teljes tisztelettel értesítem a ft. hazai papságot, hogy „Dismiss a jobblator“ c. vizsgálató könyvem fiatalok és öregek számára már megjelent. A 7 ívből álló, iskolai és bérmlási ajándéknak töltötte alkalmas tízert ára: 30 kr., egész vászonba kötve 50 kr. vagy megfelelő ss. Tíz példánynak egyszerre való megrendelésénél tettemes árszállítás: 10 füzött péld.: 2 frt 10 kötött 4 frt 50 kr. A megrendelést legcélszerűbben egyszerű lev. lapon kérem hozzáim intézui, mely egyttal az **intenciókelfo adása**nak bizonylatul szolgál. Ugyanacsak nálam kapható még leszállított áron: 1 frt 20 kr. vagy erga 4 ss.: Schiffmacher-féle: „Vitázó katekizmus katolikusok és protestánsok számára“ című munka és „Bérmlás“ szentsége 9 hitelemző tanítás még vagy 50—60 péld. erga 1 ss. — Ezt a Vitázó káté megrendelői, míg a készlet tart. ingyen kapják. Kelt Perbetén (Komáromm), jul. hó Györi Farkas Sándor. nyug. pléb.

* **Katolikus Autonomia** címmel Szemecz Emil-től a „Magyar Allam“ szerkesztőjétől, egy vaskos kötet jelent meg. A munka az autonomiai mozgalmakat behatóan ismerteti s az új kongresszusra valósággal kézikönyvtől fog szolgálni. Bolti ára postai küldéssel 4 frt. Megrendelhető szerzőnél: Budapest, IV., Zöldfa-utca 43. sz. Az összes példányok a Gottermayer Nándor cégnek izléses kötésében

jelentek meg. A munka irányáról tanuságot tesz a következő tartalomjegyzék: Előszó. Első rész: I. A kat. autonomia lényege. II. A kat. autonomia ügye 1848-ban. III. A kat. autonomia kongresszus előzményei. IV. A kat. aut. kongresszus összehívása. V. Az aut. kongresszus megalakulása. VI. A kongresszusi munkálat. VII. A kongresszus-szervezet sorsa. IX. A kat. autonomia, a pápa és az egyház. X. A kat. autonomia és a királyi patronátus. XI. A kat. autonomia és az állam. XII. A kat. autonomia alapelveihez. XIV. Az orsz. kat. autonomia és az erdélyi kat. státus. XV. A gör. kat. románok autonomiája. XVI. A rutén gör. katolikusok és az autonomia. XVII. Az autonomia joga a kandidációra. XVIII. Az egyházi javak. XIX. Az iskolai autonomia. XX. A függő kérdések. XXI. Kongresszustól kongresszusig. Második rész. A felekezetek autonomiája. I. A gör. keleti román egyház szervezeti szabályai. II. A gör. keleti szerb egyház kongresszusi szervezete. III. A magyarországi ágostai hitv. ev. keresztény egyház alkotmánya. IV. A magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezete. — A művelt közönség figyelmébe ajánljuk.

* **Jézus Szentséges Szívének Hírnöke.** Tartalom: Jézus sz. Szíve tisztelgetének gyakorlata. Nemzeti frigy Jézus sz. Szívével. A kat. Egyház és az Ezredév. A főoltár Szacsúr pébánia-templomában. Ajtatosságok Jézus szents. Szíve tisztelgetére Jézus szents. Szívének ügyei. Vegyések. Jézus szents. Szívének áldásai. Az imaapostolság havi szárdéka júliusban.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Főpásztori körlevél.** Most jelent meg méltóságos Majláth Gusztáv Károly gróf megyés püspök urunk körlevele (IV. sz.) Tartalma a mult számunkban már közölt főpásztori szózata; a bányavidéki esperes kerületben megtartott kanonikai visitatio és bérmlás eredménye; ez alkotmással megbérmálkozott 1477 hívő. Küzli továbbá püspök urunk usgos Fábrián S. nagyprépost úrnak áll. ügyhatalgatóvá és püsp. helyettesé való kinevezését, a káptalani előléptetéseket, a felszenteltek és papnövelőintézetbe felvett növendékek névsorát: ft. Beteg Imre t. főesp. és nyug. pebános halálát; a rendkívüli statusgyűlés megtartására vonatkozó magas elhatározását; a dadogók és hebegők tanfolyamára vonatkozólag kiadott miniszteri rendeletet, végül „Az egyh. zene reformja“ című könyvet ajánlja a papság és más érdekeltek figyelmébe.

— **Személyzeti.** Supka Béla kézdívásárhelykantai minorita házfőnök és b. lelkész a kolozsvári rendház főnökévé, és Nyágyuly Ottmár a kézdívásárhelykantai rendház főnökének a rendtartomány kormánytanácsa által megválasztatván, ez utóbbi kantai b. lelkésznek is ki-nevezetett.

— **Tanári változások.** Pap András esiksomlyói főgymnásiumi rendes tanár Marosvásárhelyre helyeztetett át, Gáspár István székelyudvarhelyi főgymnásiumi b. tanár a német nyelv elsajátítása céljából egy évre szabadságotláván, külföldi egyetemre ment. Balogh József marosvásárhelyi főgymn. tanár a tanári képesítés megszerzése végett a kolozsvári egyetemre küldetett. Dombay Lajos alapvizsgás tanárjelölt Marosvásárhelyre és Wasylkiewicz Győző szintén alapvizsgás tanárjelölt Székelyudvarhelyre nevezettek ki helyettes tanároknak. Gratulálunk!

— **Köszönetnyilvánítás.** Simoo Sándor oláh-láposi plebános úr, Lengyelfalva szállotta, egy pár bétre gyógytűrdőre és rokonai meglátogatására baza utazván, ez alkalomból templomunkat egy 50 ft értékű zöldszínű mise paramentummal ajándékozta meg, mely adományáért, midőn magam s hiveim nevében a nyilatkozás terén is köszönetet mondok, egyúttal azt kívánom, hogy Isten meggyengült egészségét állítsa helyre, s adja bő jutalmat az ő szent nevében tett eme szép adományának. Konceg Ignác, lelkész.

— **Néhai Lönhart Ferenc** püspök úr nagy-méltósága hagyatékának leltározásához, továbbá az összes javak átvételéhez és átadásához az erdélyi róm. kat. státus nagyságos Novák Ferenc polgármester urat, igazgató tanácsost küldötte ki biztosul. Püspök urunk, Majláth Gusztáv gróf ő méltósága, képviselőjeül Fábian Sándor nagyprépost urat választotta. A káptalan képviselőjeül Gergely Ignác kanonok úr bízott meg, Tamási Aron kanonok úr az ingóságok gondnokává választott. Az elhunyt rokonait Lönhart Nándor, a püspöki javak volt kezelője, képviseli. A kir. járásbírósg kiküldöttéképen Téri Odón dr. kir. közjegyző szerepel. Egy némely fontosabb előmunkálat elvégzése után a tulajdonképeni leltározás és átvétel július hó 26-án kezdődött és pedig legelőször az értékpapírok számbavételével. Ezek közt van két darab, 4°/₁₀₀-os földterhermentesítési kötvény, 1.185.100 ft. értékben, öt db. 4% -os magy. korona járadék 1300 ft. az italméresi jog kártalanításáért 23 db 4¹/₂% -os A betűs kötvény 356.350 ft értékben, végül egy db. később vásárolt, italméresi jog kártalanítási kötvény 16.800 ft értékben. Ezekhez járul az értékpapírok kiegyenlítési készpénze, mely mindössze 706.74 ft-ra rúg. Az átvett értékpapírok főösszege 1.560.256.74 ft. Ezután a bizottság a készpénzek átvételét fogja eszközölni. A fenn nevezett bizottság nagy buzgalommal és igyekezettel lát munkájához, hogy az örökösödés tárgyát képező javak nagyságát in előbb pontosan megállapíthassa, mástézt, hogy a püspök javakat átadhassa méltóságos Majláth Gusztáv Károly gróf püspök urnak. Kü önőse kiemelendő Novák F. polgármester úr buzgalma, ki fáradságot nem ismerő igyekezettel működik a bizottság élén.

— **Csik-Szent-Imréc** segédkántor- és tanítóvá Kristó Domokos nevezetett ki.

— **A pecőfalvi** (Háromszékm.) róm. kat. tanítói állomás betöltésére a „Közművelődés“ 26. és 27. számában közzétett pályázat bafarideje Püspök urunk ő méltóságának 2747—97. sz. a. magas rendelkezése értelmében, jelen év augusztus 10-ig meghosszabbítatik. Imecsfalván, 1897. júl. 27-en. Bors László, plebános.

— **Értesítés.** A szamosújvári világo-sító szent Gergelyről nevezett őrm kat. árvaházba f év augusztus havában 3 árva fog felvétetni. A pályázatnál következők tartandók szem előtt: Növédekül a teljesen árva és vagyontalan őrmény kat. árvák vétetnek fel elsősorban és csak másodsorban vétetnek fel félárvak, azaz olyanok, kiknek anyjuk él. A kérvények világo-sító szent Gergely árvaház választmányához címezve Bárány Lukács főesperes-plebános úrhoz folyó év augusztus 15-ig nyújtandók be és a következő okmányokkal szerelendők fel: 1 keresztfévl, 2 szegénységnyi bizonyítvány, mely az illetékes őrm. kat. lelkészvagy ilyenek nem létében az illetékes róm. kat. lelkész által is aláírandó, 3. A szülőknek vagy az atyának elhalálozása bizonyítványa, 4. Orvosi bizonyítvány, 5. Uraoltási bizonyítvány.

6. Iskolai bizonyítvány, ha esetleg már járt az árva iskolába. Megjegyeztetik, hogy csak oly őrm. kat. fiárvák vétetnek fel, a kik a 7. évet már betöltötték. A felvett árvák mindennemű szüksegleteiről az intézet gondoskodik.

— **A nyo morultakért.** Hazánkban is megalakult a „Testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület“, a mely feladatául tűzte ki, hogy nálunk is a nagyszámú szerencsétlenek sorsán javítson. 16073 siketnéma 15430 vak és 15908 hülye van Magyarországon s összesen csak 9 intézet: 7 a siketnémák, 1 a vakok és 1 a hülyék számára, úgy, hogy ezeknek a szerencsétleneknek óriási száma még ma is állatias sorsnak néz elébe.

Ez a jótékony egyesület, a melynek védnöke Vaszary Kolos bíboros hercegprcek, elnökei pedig Gróf Batthyányi Gézáné és Rakovszky István államszámszéki elnök, tágkörű működést fejt ki a szerencsétlenek érdekében. Különös gondot fordít a szerencsétlenek ipari kiképzésére s a felöltt iparosok munkáinak értékesítésére.

Ez a kiválóan humanus egyesület a legnagyobb mérvű támogatást érdemli meg s mert a tagsági díjak oly csekélyek, hogy p. o. a rendes tagok évi 1 frtot, a pártolók 5 frtot, az alapító tagok pedig egyszersmindenkorra 25 frtot fizetnek, a miknek fejében az egyesület „Kálauz“ című hivatalos havi közlönyét is kapják, lehetővé teszi, hogy még a legszegényebb sorsban levők is hozzájárulhassanak a szerencsétlenek megmentésére irányuló magaslatos emberbaráti munkához.

Mi magunk is melegen ajánljuk ezt a nemes célú egyesületet olvasó-közönségünk figyelmébe s egyúttal felbivjuk a figyelmet arra, hogy az egyesületi-titkári hivatala, mely Budaesten VIII. ker. Sándor utca 38. sz. alatt van, felvilágosítást nyújt a siketnémák, vakok vagy hülyék érdekében hozzá intézett minden kérdésre.

— **Pályázat** a türi rk. kántortanítói állomásra. Jövedelme: 1. különféle alapokból 250 ft; 2. Államsegély 100 ft; requiemek s vidéki házszentelés 10—15 ft; 3. Hét hold közelben tagosított jó minőségű föld. Két marhának s a menyti sertést tart legelősi jog. Egy vékányi kenderes-káposztás hely. 4. Félhold házikert. Cseréppel fedett tégl épületben két szoba, konyha, kamra, pince. 5. Tégla istálló, mellette szü; sertés-tyuköl. Pályázók püspök urunk ő Méltóságához címzett folyamodványukat f. évi augusztus 16-ig aláírtíthoz küldjék. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek. Türi, 1897. július 19. (posta Balázsfalva Alsóféhermegyében.) Gál Miklós s. k. rk. lelkész.

— **Pályázat.** A csikcsatószegi tanítói és segédkántori állomásra ezennel pályázatot hirdetek. Javadalmazása. 1.) 350 forint készpénz a község pénztárjából havi részletekben. 2.) stola és sztmise alapítványi jutalék mintegy 15 ft. 3.) Lakás, mely áll 1 szoba, konyha, kamara és pincéből sítőházzal. 4.) Egy kis veteményes kert. 5) 18 terü lágú tüzifa. Kötelessége az I—II. osztály önálló és az ismétlők tanítása, segédkántori teendők végzése. Pályázni szándékozók kérésüket f. évi aug. 20-áig atulított-hoz terjeszték be. Csik-Csatószeg, 1897. július 14. B á l i n t L a j o s plebános, iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kat. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.